

IDA
SCHUURMAN
met tekeningen van
IRENE GOEDE

KASTEEL
in
ZICHT!

OP AVONTUUR
in KASTELEN VAN NEDERLAND
EN VLAANDEREN

FONTAINE UITGEVERS

AFBEELDING OP PAGINA 2-3: Een kijkje in het Muiderslot van de 15e eeuw.

MET VEEL DANK AAN het team van uitgeverij Fontaine, met name uitgever Martin Fontijn die het plan direct omarmde en levensvatbaar maakte; Annelies Fontijne die mij ooit vroeg dit boek te schrijven en die de redactie voerde; Eva van Leeuwen, Sofie Langenberg en Inge Huijs die de redactie en productie begeleidden, Irene Goede voor de prachtige illustraties; Leentje van Wirdum voor de bijzondere vormgeving; de redactiecommissie, bestaande uit Henk Boers, Jorien Jas, Ruth Kleijnen, Yvonne Molenaar en Fred Vogelzang, die de teksten kritisch doornam; het Prins Bernhard Cultuurfonds voor de financiële ondersteuning; Bert Boer, directeur van Rijksmuseum Muiderslot, die het plan ondersteunde en onder de aandacht bracht van de vijftien 'Topkastelen'; de vele afgevaardigden van de kastelen voor hun deskundige blik en hun enthousiaste medewerking; Marius Bruijn voor zijn reconstructie van het 15e-eeuwse Muiderslot, en tot slot mijn 'kasteelassistenten' Nelly de Zwaan en Ron Brassinga. Het was een groot plezier om met jullie allemaal te werken aan *Kasteel in zicht!*

DIT BOEK IS EEN UITGAVE VAN
Fontaine Uitgevers BV, Hilversum
www.fontaineuitgevers.nl

TEKST Ida Schuurman

ILLUSTRATIES Irene Goede

VORMGEVING Lenaleen

REDACTIE Annelies Fontijne en Eva van Leeuwen

REDACTIECOMMISSIE Henk Boers (hortulanus Muiderslot en Hofwijck), Jorien Jas (conservator Geldersch Landschap en Kasteelen), Ruth Kleijnen (educatiemedewerker Kasteel Hoensbroek, Thermen Museum en Rijkzand), Yvonne Molenaar (hoofd collectie, presentatie en educatie Muiderslot), Fred Vogelzang (wetenschappelijk medewerker Nederlandse Kastelenstichting)

© 2017 Fontaine Uitgevers BV
ISBN 978 90 5956 721 4
PUR 210

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Deze publicatie is mede tot stand gekomen dankzij een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

INHOUD

1 KASTELEN IN NEDERLAND EN VLAANDEREN	REIS NAAR DE MIDDELEEUWEN ... 6
2 SOORTEN KASTELEN	ROND OF VIERKANT? ... 10
3 DE BOUW VAN EEN KASTEEL	STENEN SJOUWEN ... 18
4 DE FUNCTIE VAN EEN KASTEEL	TORENS EN WEERGANGEN ... 26
5 KASTELEN AAN HET WATER	HET WAPEN WATER ... 34
6 SLIMME BEDENKSELS	WENTELTRAPPEN & VALHEKKEN ... 44
7 WONEN IN EEN KASTEEL	ALLEMAAL AAN TAFEL ... 52
8 KERKERS EN GEVANGENISSEN	ACHTER SLOT EN GRENDEL ... 62
9 ECHT OF NAMAAK?	SPROOKJESKASTELEN & DROOMBURCHTEN ... 72
10 AANVAL OP EEN KASTEEL	BELEGERD! ... 80
11 KASTEEL EN LANDGOED	EEN KIJKE BIJEN ... 90
12 VERHALEN IN STEEN	OP NAAR EEN KASTEEL ... 98
KASTELEN IN NEDERLAND EN VLAANDEREN ... 100	
WOORDENLIJST ... 105	

REIS NAAR DE MIDDELEEUWEN

Is je aan kastelen denkt, zie je ridders voor je en prinsessen, koningen en koninginnen. En hoge torens, donkere trappen en enorme zalen. Een kasteel heeft vaak iets sprookjesachtigs en ook iets geheimzinnigs. Wat is er achter die dikke muren gebeurd? Waarom is het kasteel ooit gebouwd en door

wie? Aan ieder kasteel is een lange geschiedenis verbonden, vaak van machtige ridders, grote feestmaaltijden of kermende gevangenen. Er is geen kasteel hetzelfde, het werd gebouwd naar de wensen van de kasteelheer of soms de kasteelvrouw. In dit boek maak je een rondreis door Nederland en Vlaanderen. Op zoek naar middeleeuwse kastelen.

KASTEEL, BURCHT OF SLOT

In de middeleeuwen, zo'n achthonderd jaar geleden, stonden er honderden kastelen in Nederland en België. Veel van die kastelen zijn inmiddels verdwenen. Maar ook een groot aantal kastelen staat er nog steeds, al eeuwenlang. En dat blijft vast zo. In Nederland en Vlaanderen staan nog zo'n honderd kastelen uit de middeleeuwen. Een groot aantal ervan kun je bezoeken, om een kijkje te nemen. Soms is het kasteel een restaurant geworden, of een hotel. Als het er maar niet spookt... Want spookverhalen horen ook bij kastelen. In dit boek kom je er een paar tegen.

DE BOUW VAN EEN KASTEEL

3 STENEN SJOUWEN

en kasteel moest sterk zijn en de vijand afschrikken. En de kasteelheer wilde er ook goed in kunnen wonen met zijn familie. Het bouwen van zo'n groot, stenen kasteel was een enorme klus. Er waren veel mensen bij nodig, zoals graveurs, metselaars, timmerlieden, stensjouwers. Bij grotere kastelen duurde

het soms wel tien tot twintig jaar voordat alles af was.

Een kasteel bouwen kostte veel geld; de mensen moesten betaald worden en natuurlijk ook alle materialen. De kasteelheer vroeg daarom geld aan de mensen die voor hem op het land werkten. In ruil daarvoor kregen ze bescherming tegen gevaar. En hij bedacht nog andere manieren om aan geld te komen. Bijvoorbeeld schepen laten betalen om door te mogen varen. Dit noem je tol. Zo betaalden heel veel mensen mee aan het kasteel.

✦ VOORBEREIDINGEN

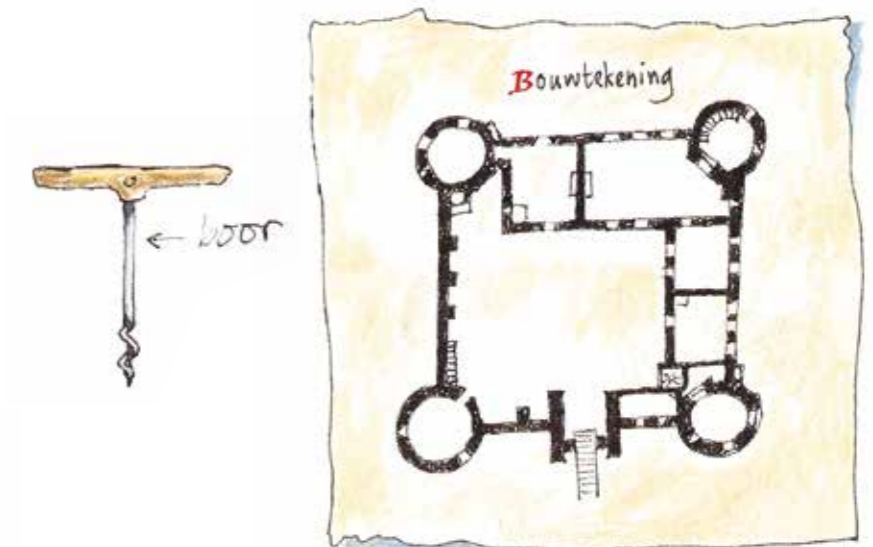
Hoe begin je met het bouwen van een kasteel? Eerst zocht de kasteelheer natuurlijk naar een goede plek. Bijvoorbeeld aan een rivier of op een stukje vaste grond in een moeras. Het kasteel moest makkelijk verdedigd kunnen worden. Hierbij kwamen water, moeras of een berg goed van pas. Ook was het belangrijk dat er land in de buurt was, waar boeren konden gaan werken. Zodra de kasteelheer de plek had gekozen, haalde hij er een meester-metselaar of meester-timmerman

BOUWRECHT

Niet iedere edele kon zo maar een kasteel laten bouwen. Hij moest daarvoor toestemming hebben van zijn heer, bijvoorbeeld de keizer. In de middeleeuwen viel het gebied dat nu Nederland is, onder de Duitse keizer. Een kasteel bouwen was een recht van een graaf of hertog, net als het jachtrecht en het tolrecht. Een recht is een soort afspraak. Graven en hertogen konden ook dat recht geven aan andere, lagere edelen. Daarvoor moesten die edelen natuurlijk wel betalen, en niet zo'n beetje ook.

bij. Dit was de belangrijkste man voor de bouw van het kasteel. De meester-metselaar bedacht hoe het kasteel eruit ging zien. Hij rekende uit hoeveel materialen en gereedschappen er nodig waren en bestelde die. En hij had de leiding over de bouw van het kasteel. Alle mensen die hiervoor nodig waren, regelde hij ook. Natuurlijk had de kasteelheer veel te zeggen. Met de wensen en ideeën van de kasteelheer maakte de meester-metselaar of -timmerman een plan. Zo komt het dat geen kasteel hetzelfde is. De ene kasteelheer wilde dit, de ander dat. Een eigen kapel of kerkje, een extra toren, een extra grote zaal, alles kon. Als hij maar betaalde. Voor de bouw kon beginnen, kwamen er werkhuisjes voor de arbeiders. Ook moest er een plek zijn voor de soldaten. Zij beschermden de bouwplaats.

GILDEN

Werklieden uit de stad kwamen uit gilden. Dat zijn een soort verenigingen voor mensen met hetzelfde beroep. Zo was er een gilde voor timmerlieden of metselaars. Een gilde leidde jongens op tot vakman. Zij leerden hun vak van een ervaren timmerman, metselaar of smid. Pas na het doen van de 'meesterproef' konden zij echt aan het werk in hun vak. Verder beschermden de gilden de beroepen. Zo werden er afspraken gemaakt voor de handel. Als iemand goedkoper werkte dan een ander, mocht dat niet. Gilden hebben bestaan vanaf de middeleeuwen tot zo'n tweehonderd jaar geleden.

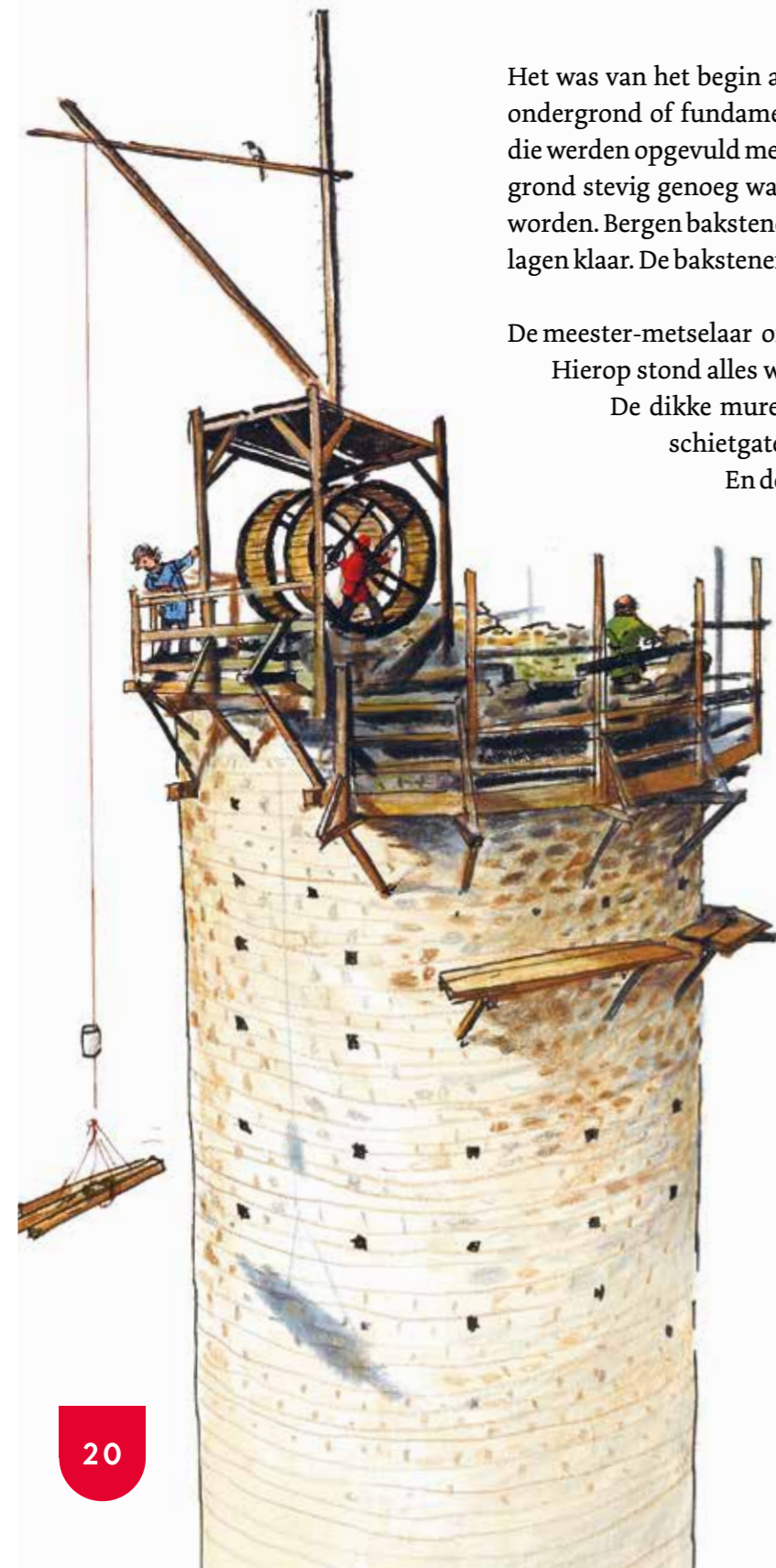

DE BOUW

Het was van het begin af aan zwaar werk. Eerst kwam er een stevige ondergrond of fundament. Hiervoor maakten gravers diepe geulen, die werden opgevuld met zand. Daarop kwamen balken. Als de ondergrond stevig genoeg was, konden de muren en het kasteel gebouwd worden. Bergen bakstenen, houten balken, ijzer, leisteen, kalk en zand lagen klaar. De bakstenen werden gebakken in steenovens in de buurt.

De meester-metselaar of -timmerman liep rond met zijn tekeningen. Hierop stond alles waar de kasteelbouwers voor moesten zorgen. De dikke muren, de torens, de weergang met kantelen, de schietgaten, de slotgracht met ophaalbrug, de torens. En de werpgatenboven de poort, de wenteltrappen en de waterput. Te veel om op te noemen. En er liepen veel klusjesmannen rond die spullen moesten sjouwen.

De werkmannen moesten geen last van hoogtevrees hebben. Want bij het bouwen van hoge muren en torens stonden ze meters boven de grond te werken. Alles moest over wiebelige bouwsteigers: de kruiwagens met stenen, de bakken met mortel om mee te metselen, de zware balken. Heel zware dingen konden naar boven gehesen worden. Dat gebeurde meestal met een takel: een balk met katrollen en een touw eraan. Soms stond er boven op de toren in aanbouw een tredmolen. Dat is een groot houten wiel, waar twee mannen in liepen. Met een hijskraan en een katrol kon zo een lading zware balken naar boven worden gehesen. Dat scheelde weer gesjouw op de steigers. En ongelukken, want er viel soms wel eens iemand met lading en al naar beneden...

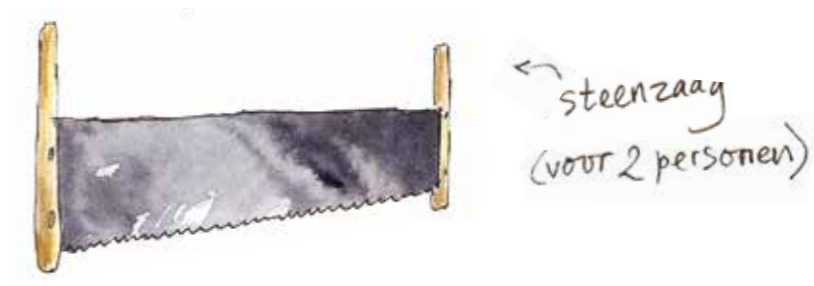

BAKSTENEN

De eerste kastelen waren gemaakt van hout en leem, dat is een soort klei. Eerst werd de vorm van het kasteel van hout gebouwd, met grote openingen ertussen. Die vakken werden dichtgemaakt met gevlochten takken en leem. Dat heet 'vakwerk'. Geen van deze houten kastelen is bewaard gebleven. Bakstenen zijn gemaakt van rivierklei die gebakken werd in ovens. Dat gebeurde vlakbij de bouwplaats. Mensen gebruikten speciale ovens, veldovens. Vanaf eind 12e eeuw werden veel kastelen van baksteen gebouwd.

GEREEDSCHAPPEN

Alles gebeurde met de hand, dus er waren veel gereedschappen nodig. Denk aan hamers, beitels en zagen in allerlei soorten. Een steenzaag was groot en sterk, een raamzaag was een stuk kleiner en minder breed. Verder had je nog boren, maar dan handboren natuurlijk. En timmermannen en metselaars hadden ook een waterpas nodig, om te zien of alles wel recht was. Scheppen, houwelen, tangen, alles werd bij de smid besteld door de bouwmeester. En troffels voor de metselaars, die zij gebruikten om de stenen aan elkaar te metselen.

Bijna KLAAR

De muren staan er, de torens steken erboven uit: het kasteel is bijna klaar. Inmiddels zijn we een paar jaar verder. De meeste mannen werkten niet het hele jaar door, in de winter was er de winterstop. Dan kon er niet gebouwd worden door de vrieskou. Eind maart kwam iedereen weer terug. De laatste grote onderdelen waren de poorten van het kasteel. Dat konden twee of meer poorten zijn, bijvoorbeeld een hoofdpoort en een voorpoort. De hoofdpoort gaf toegang tot het kasteel. De voorpoort was meestal de ingang van de voorburcht. Meestal hadden beide poorten een valbrug, dat is een brug die snel omhoog gehaald kon worden. Dat gebeurde met ijzeren kettingen en gewichten. Als de brug omhoog stond, was het meteen een extra deur. Kasteeldeuren waren gemaakt van heel dikke planken, soms met ijzer versterkt. Met sloten en houten balken werden ze afgesloten. De deuren moesten tegen een stootje kunnen, bijvoorbeeld een stormram van de vijand, een lange, zware boomstam waarmee je op de deur beukte.

Pas als het woongedeelte een laag verf en allerlei versieringen had gekregen, was alles klaar.

SLIMME BEDENKSELS

WENTELTRAPPEN & VALHEKKEN

6

en groot, stevig kasteel bouwen om de vijand af te schrikken was niet genoeg. Een kasteel zat daarom vol snufjes om de vijand tegen te houden. En om het kasteel lag meestal een brede slotgracht, hindernis nummer één. De brug over de slotgracht moest goed beschermd worden. Dat was een zwakke plek, net als de poort. Meestal was de brug een ophaalbrug. Kwam de vijand hier toch overheen, dan lag daar hindernis nummer twee: de poort. Mocht de deur het begeven, dan lag er hindernis drie. Razendsnel kwam het valhek naar beneden om de ingang af te sluiten. Dat was een traliehek van hout met ijzer dat aan touwen vast zat. En vaak was erachter nog een tweede valhek. De vijand die dacht binnen te zijn, zat alsnog opgesloten. En door gaten van boven kreeg hij van alles over zich heen, zoals kokend water.

HEEL VEEL SCHIETGATEN

Die gaten boven in het plafond van de poort heten 'moordgaten'. Helemaal hoog in de poorttoren zaten meestal andere werpgaten, de mezekouwen. Dit zijn vierkante gaten in een rand die uit de muur

VALHEK

Bij de Ruïne van Teylingen in Voorhout zijn de sleuven van het valhek nog te zien. Langs deze richels in de muur kon het valhek omhoog en omlaag.

steekt. Iemand die niet welkom was, kreeg meteen al stenen op zijn hoofd. Verder zit een kasteel vol kijk- of schietgaten, bijna niet te tellen zo veel. De schietgaten moesten goed zicht geven, maar moesten ook smal zijn. Want anders kon de vijand er van alles door naar binnen schieten. Vanuit het kasteel richtte de schutter zijn pijlen door het schietgat.

OVERAL TRAPPEN

Torens met trappen, trappetjes van de ene naar de andere kamer, trappen naar de kelder, trappen in de muren; een kasteel zit vol met trappen. En dan ook nog eens vaak smalle, draaiende trappen met ongelijke treden. Slordig gemaakt? Nee, dat was juist de bedoeling. Want als de vijand toch binnen kwam, dan moest het hem zo moeilijk mogelijk gemaakt worden. Langs wenteltrappen met ongelijke treden kon je niet snel omhoog. Je struikelde makkelijk en lag dan languit op de trap. Als dan boven op de trap iemand een grote, ronde steen naar beneden rolde, kon de vijand het wel vergeten. Die was meteen uitgeschakeld. Dit zware moordwapen heet een dondersteen.

BRANDMUREN

Een kasteel had meestal twee of meer brandmuren in het woongedeelte. Dit zijn dikke, stenen muren van kelder tot zolder, met zo min mogelijk deuren erin. Als een deel van het kasteel in brand stond, kon de brand niet overslaan naar de rest van het kasteel.

MUURTRAPPEN

In Kasteel Doorwerth bij Arnhem kun je een paar oude muurtrappen zien. Bij de grote zaal zit een trap in een muur van wel twee meter dik. Zo kom je vanuit de kelder in de grote zaal. Ook kasteel Ammersoyen bij Ammerzoden heeft muurtrappen.

Er is nog iets bijzonders aan wenteltrappen: ze draaien meestal naar rechts. Dat heeft een reden, zo kan vijand niet met een naar voren gehouden zwaard in zijn rechterhand naar boven. Want dan kwam het zwaard vast te zitten in de draaiende trap.

Toch kon je niet overal in het kasteel komen met al die trappen. Soms liepen de trappen niet door tot beneden. Dat was ook weer voor de veiligheid. Net als dat alle torens een eigen ingang hadden. Zo kon de vijand niet in één keer het hele kasteel innemen. Daarom waren de kastelen vroeger meestal in stukken verdeeld. Ieder stuk werd apart verdedigd.

De wenteltrappen in de torens liepen in aparte traptorens, tegen een grote toren aan. Of er zaten trappen in de dikke muren van het kasteel. Dan heten ze muurtrappen. Die konden met zware deuren afgesloten worden.

UITBOUWTJES

Soms zie je boven in een kasteelmuur een aantal balken uitsteken. Deze balken hadden ook een belangrijke taak bij de verdediging van het kasteel. Ze konden verder naar buiten worden uitgeschoven. Op de balken kwamen dan planken te liggen. Aan de randen daarvan werden houten wanden met schietgaten gemaakt. Voor de veiligheid kwam er ook een schuin dak op. Vaak werden over het dak dierenhuiden gespannen tegen brandende pijlen. Met deze uitbouwttjes hadden schutters een extra plaats boven in het kasteel om op de uitkijk te staan. En als het nodig was, te schieten. Deze houten uitbouwttjes hadden in de vloer meestal werpgaten. Zodra het gevaar voorbij was, werden ze weer afgebroken. Ze hebben ook een naam: hordijzen.

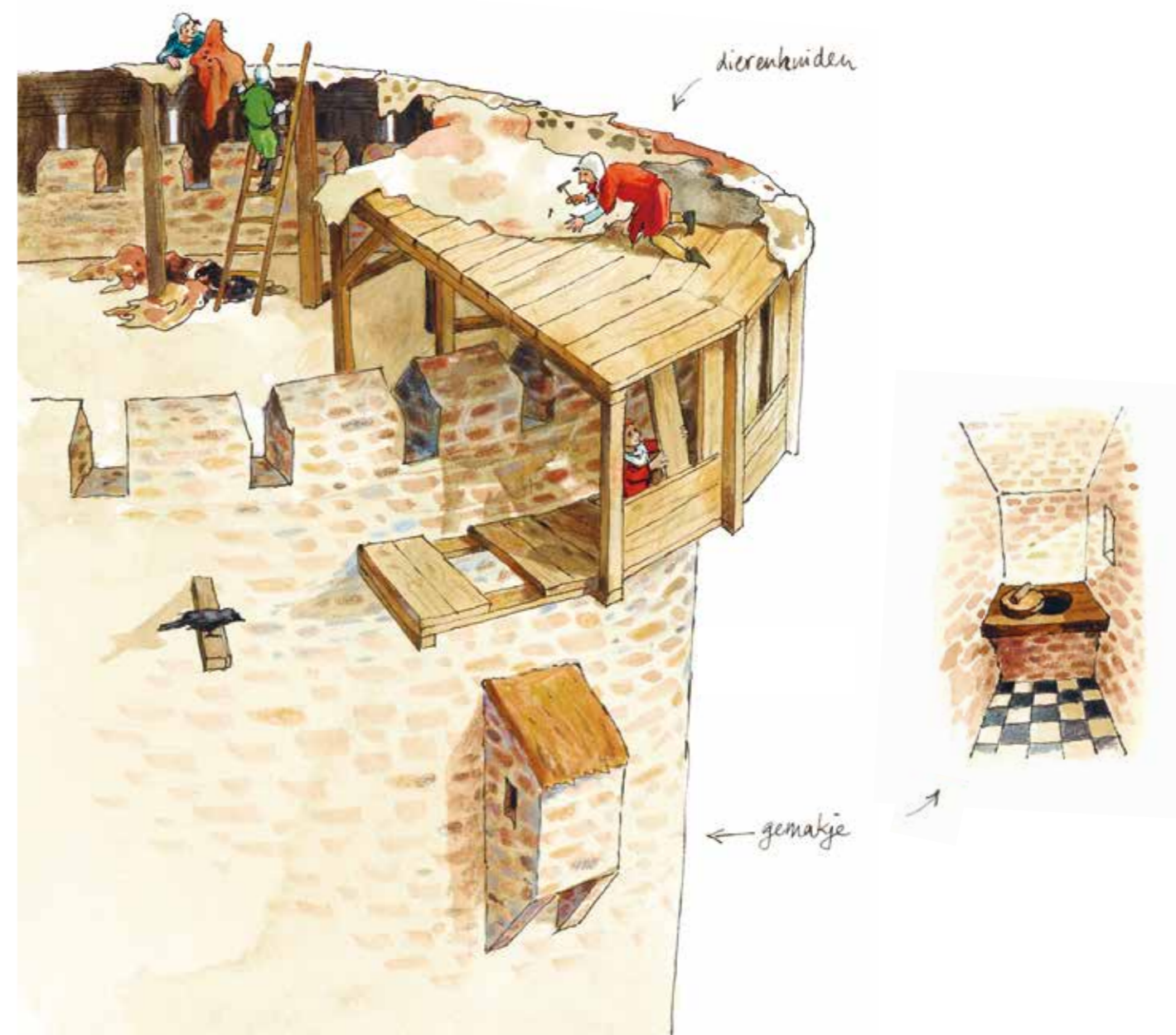
Wat toch een nadeel was van de hordijzen, ze waren van hout. Ze vlogen ondanks de dierenhuiden weleens in brand. Daarom werden ze later van steen gemaakt. Of de muur sprong een stukje naar binnen. Aan de bovenkant zat dan een rand met werpgaten. Bij het Muiderslot (hoofdstuk 5) zie je zo'n inspringende muur om de poort.

DAKEN

Kastelen met rieten daken konden makkelijk in brand vliegen. Als aanvallers brandende pijlen over de muur schoten, dan was het snel gebeurd. Daarom kregen kastelen later daken van leisteen. Dat is glad, waardoor het goed te gebruiken is voor daken.

Net als een hordijs, steken de gemakjes uit de kasteelmuur. Dat zijn de wc's. De uitbouwttjes zijn gemaakt van steen, met daaronder een lange stenen afvoer tot boven de slotgracht. Je ging in het gemak op een plank met een gat erin zitten. Alles verdween dus direct in het water. Aan elk kasteel hangen wel een paar gemakjes.

Verder heeft een kasteel veel schoorstenen. In de meeste torenkamers en zalen zorgden open haarden voor de warmte. En in de keuken zat de grootste vuurplaats, om te kunnen koken. Maar die kwam meestal pas later in de hoofdburcht.

KASTEEL DOORWERTH

Aan het eind van de 13e eeuw stond het houten kasteel Dorenweerd aan de grote rivier de Rijn. De heer Van Dorenweerd had het hier laten bouwen. Tijdens een aanval vloog het kasteel in brand. Er bleef niets van over. De volgende heer Van Dorenweerd liet een nieuw kasteel bouwen, van steen. Een goede beslissing, want dit kasteel staat er nog steeds. Het is een deel van het huidige Kasteel Doorwerth, machtig en groot met hoge torens, verschillende gebouwen en een grote voorburcht.

DORENWEERD

De naam Dorenweerd komt van 'waard': eiland. Het kasteel stond lang geleden op een eiland in de rivier de Rijn. Dat was een goede plek het gebied te kunnen verdedigen. 'Doorn' betekent bos of water. Later veranderde Dorenweerd in 'Doornwerth'. Dat klinkt een beetje Engels. Klopt, de graaf die de naam zo uitsprak, was Willem Bentinck, hij kwam uit Engeland.

OUDE BOOM

Voor het kasteel op de voorburcht staat een heel oude boom. Bijna driehonderdvijftig jaar geleden werd de boom hier al geplant. Een van de bewoners van kasteel Doorwerth, Anton I graaf van Aldenburg wilde dat graag. De boom is een acacia, een toen zeldzame boomsoort uit Noord-Amerika. In de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) werd het kasteel met boom en voorburcht gebombardeerd. Alles, dus ook de boom, was erg beschadigd. Maar toch groeide uit een overgebleven stuk van de stam weer een nieuwe, grote boom, bijna net zo hoog als het kasteel! Nu hoort de boom tot de oudste acacia's van West-Europa.

STEEDS GROTER

Je moet drie keer over een brug en door een poort om bij het kasteel te komen. Om het kasteel, de voorburcht en de moestuin heen ligt een brede slotgracht. Deze was vroeger nog breder: tussen de hoofdburcht en de voorburcht lag een gracht van wel twaalf meter breed.

Ook Kasteel Doorwerth is niet in één keer gebouwd. Steeds kwam er weer een stukje bij. Of er ging iets weg. Door de aanbouwen werd de binnenplaats kleiner. Het is nu een mini-binnenplaatsje. Maar het kasteel zelf is minstens vijf keer groter geworden.

IN HET KASTEEL

In het oudste deel van het kasteel is de grote zaal. De zaal ziet er deftig uit, met aan de muren schilderijen en stambomen van de bewoners van het kasteel. Op een stamboom kun je zien wie er allemaal bij één familie horen. De heren en vrouwen van Doorwerth kwamen uit meer dan tien families! Het is ruim zeshonderd jaar bewoond geweest.

WAPENSCHILDEN

Op de schouw in de grote zaal staan drie wapenschilden. Iedere rijke familie had een eigen wapenschild. Het dier dat het meeste werd afgebeeld op een wapenschild, was... een leeuw. Maar het kon dus ook een eend zijn, of een paard, vis of adelaar. Zoals op de wapens van de heren en vrouwen van Doorwerth.

Een wapenschild kan ook bij een land, streek, stad of dorp horen. Het wapenschild van Doorwerth is blauw met een gele streep en zes blokjes. Links en rechts ervan staan de wapenschilden van kasteelheer Schellart van Obbendorf en zijn vrouw Walrave van Voorst. Die woonden hier in de zestiende eeuw. Het wapen van de kasteelheer? Natuurlijk... een leeuw.

SPIJKERPLAFOND

In de kelder zit ook nog een gevangenis. Een kleine, donkere ruimte met een plafond waar allemaal spijkers uitsteken. Er wordt gezegd dat dit spijkerplafond met touwen naar beneden gelaten kon worden. Boven op de gevangene. Maar of dat waar is..?

Er is ook een zaal met wapens om mee te vechten, zoals lansen, en wapens op vaandels van de kasteelheren en -vrouwen. Verder zijn er nog een keuken een eetkamer en een slaapkamer te zien.

In een aantal zalen is een tentoonstelling te zien over het kasteel, de jacht en de bosbouw. Zo komt je van alles te weten over hoe de kasteelbewoners leefden en werkten. Nou ja, werkten... ze lieten vooral voor zich werken.

RIDDERS VAN DORENWEERD

De bouwheer van kasteel Doorwerth heette Berend van Dorenweerd. Hij was een echte roofridder. Alles wat hij maar te pakken kon krijgen, was voor hem.

SPOKEN

Het spookt op Kasteel Doorwerth! Er wordt gefluisterd dat er drie of vier spoken rondlopen. Een ervan is een meisje. Ze zou ooit zijn verhongerd in het kasteel. Spokenonderzoekers uit Engeland hebben deze spoken in 2004 gezien en er zelfs eentje gevoeld. Wat denk je: waar of niet waar?!

Dat maakte hem niet echt geliefd. De graaf van Gelre en de bisschop van Utrecht kregen er genoeg van. Ze staken zijn houten kasteel in brand. Berend was zijn kasteel kwijt. Zijn zoon ridder Hendrik bouwde later een nieuw kasteel van steen. Dit kasteel kreeg ook een voorburcht en een brede slotgracht.

In de eeuwen daarna kreeg het kasteel er steeds een stuk bij. De zesde kasteelheer was ridder Robert van Dorenweerd uit de 14e eeuw. Hij liet een groot, hoog gebouw neerzetten in een hoek tegen de grote zaal. Dat is als je voor het kasteel staat aan de linkerkant. Op de vier hoeken kwamen uitkijk- of spietorentjes. Tussen die torentjes lag een weergang, zodat je makkelijk van het ene naar het andere torentje kon komen. Die weergang is nu weg.

Robert was de laatste echte heer Van Dorenweerd. Doordat hij twee dochters kreeg, verdween de familienaam Van Dorenweerd. De dochters trouwden met mannen die de nieuwe kasteelheren werden. Zij heetten Wolter van Dornick en Derck van Wisch. Maar zij bleven wel de heren Van Dorenweerd.

TWEE KASTELEN

Ridder Reinald van Homoet was de tiende heer Van Dorenweerd. Ook hij maakte bouwplannen en liet waarschijnlijk de grote toren aan de rechterkant bouwen. Er zijn rekeningen bewaard gebleven van metselwerk uit de tijd van Reinald. Toen hij met Sophia van Bylandt trouwde, kreeg hij er een kasteel bij: de Doornenburg (hoofdstuk 3). Dus hij kon zich voortaan noemen: Ridder Reinald, heer van Dorenweerd en Doornick.

In de eeuwen na Reinald werd er nog druk verbouwd aan het kasteel. Rond 1560 zag het kasteel eruit zoals nu.

HONDEN EN ROZEN

In de poort naar de voorburcht zitten aan de zijkanten twee wapenschilden. Er staat veel op: honden, rozen, helmen, een leeuw en allerlei versieringen in rood, goud en lichtblauw. Het zijn de wapenschilden van Anton graaf van Aldenburg en Amélie hertogin de La Trémoille. Ze woonden samen in het kasteel, al was het maar kort.

in puin

Eén keer lag het grote kasteel helemaal in puin. Dat gebeurde niet door stormrammen, katapults of brandende pijlen. Maar door bommen en granaten in de Tweede Wereldoorlog. Zo'n veertig jaar eerder was het kasteel helemaal opgeknapt. Nu konden de bouwers weer opnieuw beginnen. Net als met Kasteel Doornenburg (hoofdstuk 3). Bijna veertig jaar later was Kasteel Doorwerth klaar. Nergens is nog iets te zien dat aan de oorlog doet denken. Of toch wel: de oude, metalen windvaan die boven op een toren stond. Deze heeft drie kogelgaten. Hij staat nu niet meer op de toren, maar binnen, in de tentoonstelling.

ANTON EN AMÉLIE

Anton graaf van Aldenburg kreeg het kasteel in de 17e eeuw in handen. Hij was verliefd op Amélie, een Franse nicht van de koningin van Denemarken. Die zei dat ze rustig oud wilde worden als weduwe op een kasteel. Amélie was negentien jaar jonger dan Anton, dus de kans was groot dat zij langer bleef leven dan hij. Op een dag vroeg Anton haar of ze met hem wilde trouwen. Hij beloofde dat hij meteen zou sterven van geluk als ze 'ja' zei. En dan erfde ze het kasteel Doorwerth. Amélie zei natuurlijk 'ja'!

Een half jaar na de bruiloft ging Anton dood. Alsof hij dat zo voor haar geregeld had. Amélie bleef heel lang op Kasteel Doorwerth wonen. Precies zoals ze dat eerder gezegd had.